

El vampir folklòric búlgar

En un treball anterior titulat «Roots of Balkan vampirism in Bogomil tradition» (*Les arrels del vampirisme balcànic en la tradició bogomil*)¹ vaig traçar els orígens de les creences eslaviques vampíriques i les seves pràctiques a l'enfrontament en el segle IX del paganisme eslav, el bogomilisme i el cristianisme ortodox.

El bogomilisme és una síntesi per desplaçament de diversos altres «ismes», tots els quals comparteixen el concepte essencial dualista iranià en el seu nucli. El dualisme està en conflicte directe amb el que estableix la tradició judeocristiana en la qual l'únic Déu és totpoderós, omniscient i absolutament bo. Aquest, per raons no totalment enteses per l'home mortal, permet l'existència del mal. En canvi, en el dualisme pur, l'origen del mal està fora de Déu. Es troba en el món perceptible i material, on la injustícia i el sofriment sense sentit són tan comuns. Hi ha un altre déu, sovint anomenat Satan, que governa aquest món material del mal, que està en etern conflicte amb el món espiritual del Déu del bé. En el pla microcòsmic el cos de l'home és la tomba de la seva ànima. El cos és el mal i part del reialme de Satanàs, mentre que l'ànima és bona i una part del regne de Déu. Així, el naixement de l'home és l'embolcall de l'ànima divina en un cos irredimible. Només amb la mort l'ànima, una partícula de llum, pot transmigrar cap a la Llum increada. La purificació durant la vida es persegueix a través de l'abstinència de procreació, és a dir, la creació de més matèria i un ascetisme rigorós basat en un rebuig del cos (Obolensky: 1971).

No existeixen fonts originals fidedignes sobre el bogomilisme. Més útils són els bocins que es poden trobar en les polèmiques cristianes contra la secta, de les quals és possible discernir la doctrina dualista de la secta. Tanmateix, hem de tenir en compte que el bogomilisme va ser sincrètic en origen i mai no va disposar d'una organització centralitzada. Per tant, no podem assumir un conjunt tancat de dogmes i rituals uniformes. Hi havia clarament variacions geogràfiques, és a dir, dispersió, així com a través del temps – aproximadament cinc

¹Treball presentat al Western Slavic Conference, a Honolulu, Hawaii, el 20 de març de 1982.

segles. L'element essencial dualista, però, sembla haver persistit a través de l'espai i del temps.

Quan es va introduir el bogomilisme als Balcans, va ser en un moment en què el cristianisme ortodox tot just havia començat a estendre les arrels entre els nous conversos eslaus que amb prou feines podien diferenciar l'heretgia de l'ortodòxia, perquè encara estaven reticents a desprendre's de llurs pràctiques i creences paganes. Amb el temps els sacerdots ortodoxos van ser capaços de suprimir la secta bogomil. Alguns reductes de bogomils se les van arreglar per sobreviure dins de les fronteres de l'Imperi Otomà. D'ells unes poques dades ens han arribat fins a nosaltres.

De particular interès són diversos escrits apòcrifs en turc dels Mags Bogomils búlgars (alt clergat) durant els segles XV i XVI. Aquests van ser produïts en enclavaments bogomils que havien sobreviscut a la conquesta otomana i potser fins i tot havien atret a uns pocs turcs conversos. El següent extracte està pres d'una traducció del búlgar d'un d'aquests textos apòcrifs. És una descripció de catequesi sobre la mort i l'enterrament, l'ambient dels vampirsⁱⁱ:

«L'objectiu final de la Força de Destrucció és destruir l'home, que va ser creat per la Força de la Creació.

La Força de la Destrucció és sempre a prop dels homes i els segueix com la seva ombra. Per aquesta raó, l'home sempre ha de ser restaurat. Aquesta restauració es produeix de diverses formes, a saber: a través de les llàgrimes de la Força de la Creació, és a dir, l'aigua (bany i rentat), a través de l'alè de la Força de la Creació, és a dir, l'aire (ventilació de la casa i la vida a l'aire lliure); a través del contacte cada matí amb els primers raigs donadors de vida de la Força de la Creació, que arriben des del sol; a través de mostrar respecte al capvespre a les creacions d'altres cossos celestes de la Força de la Creació, tal com els contemplem, que són la Lluna i les estrelles; a través del treball diari, que no ha de ser interromput, excepte

ⁱⁱ L'autenticitat d'aquest text s'ha qüestionat amb posterioritat a la presentació d'aquest treball (Nota de JLP 2004).

en dies festius específics durant tot l'any; i, el darrer de tots, a través dels sermons dels dies de precepte a les esglésies.

Tot això està destinat a preservar la salut, felicitat i l'èxit, tant per a la persona concreta, així com per a tota la comunitat.

Quan, de tota manera, algun membre de la comunitat és víctima de la Força de Destrucció i mort, llavors les campanes de l'església dringuen l'alerta; i, després del treball cada membre de la comuna ha d'anar al cos per expressar el desig que la l'ànima del difunt es reassenti al cos d'una persona que ha de néixer en un futur proper, perquè pugui tornar a la vida a través de la regeneració i, per tant, derrotar la Força de Destrucció, que pot destruir només la part material de l'home i no de l'ànima, que és eterna i l'eternitat de la qual per aquesta via fa que l'home sigui etern.

L'enterrament dels morts s'efectua en un lloc determinat fora de la ciutat i es realitza només a la nit després de la posta del sol o ben d'hora al matí, abans de l'alba.

Dur els cadàvers a les esglésies està prohibit, perquè se sosté que un cadàver pertany a la Força de Destrucció. Els cadàvers són trets de sa casa i duts directament al lloc designat per a l'enterrament. L'assistència dels sacerdots a una persona morta està estrictament prohibida. Els morts són duts i enterrats en presència només d'un dels ancians, car està prohibit a les dones, familiars dels morts i als menors estar presents a l'enterrament. Només els amics i simpatitzants dels morts vénen a l'enterrament. Sobre la tomba de cada persona morta s'hi troba una placa on està escrit el seu nom, l'edat i la data d'enterrament.

Només en el tercer dia després de l'enterrament poden els familiars dels morts arribar-se a la tomba i després una altra vegada quaranta dies després de la mort; i, també en tots els dies de precepte continuen les seves visites per oferir les seves oracions a la Força de la Creació, de manera que l'ànima de l'inhumat sigui reubicada en el cos d'un

nou nascut que s'espera que aparegui entre ells. Durant aquestes oracions, el sant oli s'aboca sobre la tomba que es decora amb herbes aromàtiques i flors. El dol pels morts està prohibit...

Els morts són enterrats embolicats només amb un llençol, sense altra roba o objecte de valor» (Glogov 1943).

A partir d'aquest fragment de catequesi bogomil, és possible abstreure diversos motius que, donada l'evidència disponible, són comuns no només en les diverses formes de bogomilisme, sinó també en les sectes antecessores. Aquests motius són: l'oposició d'un bon déu creador a un malèvol i destructiu déu, un déu malvat que assetja l'home i minva les seves forces. Un joc simbòlic de l'aigua, l'aire, el foc i la terra; alba i el capvespre com a moments de transició; l'associació de la llum, el foc, els cossos celestes i les ànimes dels homes amb el déu del bé; l'associació de la foscor, els cossos dels homes i el món material amb el déu del mal; la interconnexió entre l'home i els elements i fenòmens meteorològics; i, finalment, la migració de les ànimes. Fins i tot una mirada superficial a les dades sobre una mostra del vampir folklòric eslau revela una sorprenent semblança amb el patró dels motius esmentats anteriorment. Un exemple apropiat és el següent text de Bulgària, que es pren de la *Sbornik «za narodni umotvorenija i narodopis»*.

«A més de la creença en diversos éssers demoníacs que continuen habitant les mateixes regions, hi ha una creença molt estesa en els vampirs (*vampir*). Si es difon la notícia d'algú que s'ha convertit en un vampir (*uvampiril*) tothom s'espanta, no només els del seu poble, sinó també els dels pobles veïns. Un cadàver es converteix en un vampir si no ha estat vetllat amb suficient atenció, si una cosa salta sobre d'ell (normalment un gat), o bé si ha patit una mort violenta: suïcidi per penjament, assassinat, enderrocament, etc. No fa gaires anys un vampir va excitar tot el poble de Rajčilovci¹ amb les seves malicioses obres: alliberava el bestiar dels corrals i els va conduir cap a la població; asfixiava joves i vells; dispersava tota mena d'estris de la llar; muntava els cavalls dels camps, etc. Es va convertir

en un vampir perquè va morir d'una mort no natural: va caure del sostre d'un paller, va caure per una rampa i a la tarda estava mort. Els camperols sabien que Velin (tal era el seu nom) es convertiria en un vampir, car, tan aviat com el van vestir (el seu cadàver), es va inflar excessivament i durant el transcurs de la nit es va convertir en un tambor completament bufat. Un vampir en general realitza els seus malèvols trucs durant 40 dies i, si no se'l destrueix, és a dir, assassinat per algun vampirdzhija o devorat per un llop, desenvolupa un esquelet i es torna encara més aterridor. Des de l'alliberament [1878] fins al present [1918] cap dels vampirs va desenvolupar esquelets. Tots van ser destruïts abans dels 40 dies i el populatxo va trobar la seva sang i fluids. Per tal de protegir-se dels vampirs posen un gira-sol a la porta de la casa, ja que estan convençuts que el vampir té por d'ella i no s'atreveixen a entrar» (Zakhariev 1918).

El vampir búlgar és un cadàver guiat per un dimoni. No és un esperit revingut o un fantasma impalpable. El text folklòric il·lustra bé aquest èmfasi en l'aspecte material a través del temor expressat que el dimoni desenvoluparà un esquelet. Motivats pel diable (La força de la destrucció) el cadàver vampíric sotja durant la nit, com es pot veure en el següent text, també de l'*Sbornik*:

«El *vampir* o el *op'ltenie* és una ombra i aquesta seva ombra, d'acord amb Baba Stoenica de Balvanci, és la seva ànima. Ell camina a la nit i, ja que és una ombra, entra a través de tot tipus de forats i esquerdes. Només no s'atreveix a entrar per la xemeneia, encara que sigui molt àmplia, i per la porta, si s'han penjat en ella anells de filferro d'un telerⁱⁱⁱ.

Ell segueix fent el mal, perquè, com un pecador i envanit pel diable, és dolent i venjatiu. Colpeja i tira els estris domèstics: olles, bols i d'altres; vessa galledes d'aigua sobre el foc i l'apaga; colpeja les persones amb un bastó;

ⁱⁱⁱ Baba Stoenica.

estreny i ofega els dorments; i, pesa molt^{iv}. Durant el dia, seu a la seva tomba, però durant la nit surt i està ocupat fins el primer cant del gall; després del primer cant del gall desapareix i torna a la tomba. Això dura durant de 40 dies» (Marinov 1914).

Igual que en els apòcrifs, hi ha una associació de la foscor i el cossos materials dels homes amb la Força de Destrucció. Albada i posta de sol apareixen com a moments de transició. La Força de la Destrucció sotja l'home, minant la seva força. Hi ha el mateix límit de 40 dies per a la migració de les ànimes. El gira-sol preventiu del primer text folklòric és un exemple de l'associació d'un cos celeste, el sol, amb la Força de la Creació. Això també es manifesta en el freqüent ritual de guariment de la cremació-purificació i separació pel foc, en què el mal, el cos material és destruït i l'esperit s'allibera per unir-se a la Força de la Creació. D'altres elements comuns amb els apòcrifs són el vessament d'oli a la tomba i la semblança de la Força de la Destrucció a l'ombra d'un home.

Un exemple de la interacció simbòlica dels quatre elements (foc, terra, aire, aigua) es troba en la neteja ritual del cos amb aigua com es descriu en la continuació del text anterior: «La creença popular considera que la reanimació d'una persona morta causa un gran patiment al difunt en l'altre món, però a l'ensem, també provoca gran deshonra a la família. L'ànima del mort pateix, però el sofriment i l'afflicció també el senten els vius. Això explica per què quan una persona mor, la primera preocupació dels de la casa és rentar-lo [l'aigua, a ell la terra] i l'ungeixin amb oli d'oliva [el foc] i vi ; i l'encensen [l'aire]; i, cuiden perquè res passi sobre d'ell» (Marinov 1914).

L'oposició d'un déu bo i creador a un déu malèvol i destructor es troba simbòlicament en el vampirdzija del primer text folklòric. Una elaboració d'aquest tema apareix en el següent, fragment de la mateixa font:

«Si per diverses raons, un pl^{iv}tenik viu durant sis mesos, li creixen els ossos (*se ukostva*) – com es diu a Samokovsko⁴ o vampirifiquen (*uvampirva*) – com es diu a l'oest de

^{iv} Baba Stana de Kridovol², Lomsko³.

Bulgària, és a dir, rep la carn i es converteix en una persona, com era abans de morir. El vampir ara només té carn i pell i no té els ossos ni ungles. Els seus ossos són de cartílag. Aquest upir (*vampir*) viu com una persona normal, excepte pel fet que es refugia en un lloc llunyà, on no el conequin i no el reconequin; i, allà es dedica a la venda o comerç. Es casa com les altres persones i té fills; els fills d'aquests upirs (*vampiri*) són aquells assassins de vampirs (*vampiradzhi*) o (*glogove*), que són els únics capaços de reconèixer els vampirs (*pl'tenici i vampiri*) en veure'ls i matar-los».

Aquesta consanguinitat del bé i del mal, de Déu i del Diable, és un misteri del dualisme primerenc. Juntament amb *otiositas*⁵ o la retirada de Déu (la Força de la Creació) després de la creació, un altre principi dualista, aquesta *coincidentia oppositorum* proporciona racionalització i consol a l'home per les injustícies de la vida d'una manera de vegades més satisfactòria que el cristianisme (Eliade 1972: 128-129). - Què és llavors el vampir búlgar sinó el boc expiatori de la calamitat inexplicable adornat dels ornaments dualistes (bogomils)?

Apèndix

Un apèndix d'exemples es troba en el següent text traduït, un extracte de la *Sbornik «za narodni umotvorenija i narodopis»*.

Vampir

Una persona o certs objectes (sobretot una possessió legal) es diu que han pogut esdevenir esperit impur, però l'existència del qual no és permanent, sinó temporal. Aquests esperits impurs sorgeixen per diferents causes i tenen diferents noms: *Vampirin*, *Pl'tenik*⁶, *V'per*⁷, *Lepir*, *Vapir* i *Drakos*.

L'ànima humana té aquestes diferents noms en diferents parts de la terra búlgara.

Pl'tenika l'oest de Bulgària; *Vampir* a Voden⁸, Bitolja⁹ i

Samokovsko; *V*''per a Demir-xisarsko¹⁰; *Lepir* a T'rnovsko¹¹; *Vapir* a Prilëpsko¹²; *Drakos* a Xaskovo¹³.

El *Pl*''tenik «el que sembla viu», és l'ànima d'una persona després de la seva mort. Segons la creença popular les ànimes o ombres de les persones que són xucladors de sang i lladres comuns cobren vida després de la mort. Els saltejadors de camins i els piròmans que viatjaven per les carreteres i robaven i assassinaven els viatgers o cremaven cases, gavelles, palla i d'altres coses i que en general són anomenats incendiariis. Les dones que havien estat putes, els traïdors, els que simpatitzen amb lladres i incendiariis. Dispenseres que alhora eren meuques i fraternitzaven amb els turcs i les que donaven mesures curtes¹⁴. Les dones que eren bruixes (vështici), apareguts (brodnici), bruixes (mag'osnici), remeieres (biljarki), bruixes de la fertilitat (mamnici) i les que causaven mal en ésser dutes a aquest món a través de la màgia.

Sense falta tots aquests esperits immunds es converteixen en *vampiri* o *pl*''tnici, perquè la seva ànima no és capaç de pujar al cel i roman un cert temps ací a la terra per patir i es converteixen en un *vampirin* a través del poder del diable^v.

En *pl*''tenici es converteixen així:

Aquells que són víctimes d'una bala, els penjats, ofegats o degollats^{vi}.

Aquells que intenten suïcidar-se i matar el altres^{vii}. Els que moren molt vells^{viii}.

Aquells que al morir no estan batejats o no són ungit amb oli [d'oliva] i vi; i, aquells que són enterrats sense encens^{ix}.

^v Baba Elka de Chupren'e¹⁵; Baba Vida i Babi Todora de Stak'ovci¹⁶, Belogradchishko¹⁷; Baba Jona of Rakovica¹⁸, Kulsko¹⁹; Baba Pena d'Stubel²⁰, Kuglovsko; Baba Mirija Sivkonova de Malorat²¹; Baba Rajka de Knezha²²; Baba Stoenica de Balvanci, T'rnovsko²³; Baba Despa de Dere-maxla²⁴, K''z''l-agachkoj²⁵ i d'altres.

^{vi} Baba Stoenica de Balvanci, Baba Despa de Dere-maxla.

^{vii} Baba Stoenica de Balvanci, Baba Velika de Rusokastro²⁶.

^{viii} Baba Vida de Stak'ovci; Baba Susa d'Obelja Sofijsko²⁷.

Aquells que al morir no són rentats i se'ls enterra sense netejar^x.

Aquells que després de mort no se'ls esguarda bé i salta alguna cosa sobre d'ells: un gat o un pollastre; o el cadàver a través del qual les dones passen d'una a l'altra alguna cosa^{xi}.

La creença popular considera que la reanimació d'una persona morta causa grans patiments al difunt en l'altre món, però a l'ensems, però que també provoca gran deshonra a la família. L'ànima del difunt pateix, però el sofriment i el dolor també el senten els vius.

Per aquesta raó, quan una persona mor, la primera preocupació dels de la casa és rentar-lo i ungir-lo amb oli d'oliva i vi per encensar-lo. I també tenir cura que res passi sobre d'ell.

Qualsevol que sigui molt vell i tafanegi o quelcom que salti sobre d'ell. Perquè no es converteixi en un reanimat, l'han de tractar. El tractament consisteix en el següent:

Travessen el seu estómac (al melic) amb un gran, llarg i roent clau, anomenat «*palamarec*». Això es fa quan estan a punt de posar-lo a la tomba. Em vaig trobar amb aquest tipus d'escenes en els següents pobles: Jarlovica³⁰, Lomsko el 1886 i a Obelja, i, a Obelja, Sofijsko el 1893. Aquest procediment o tractament defensiu s'anomena «sponi», «el fan reposar sponi».

També posen substàncies inflamables en el cinturó: pólvora, un llumí, cànem; i, d'altres. I omplen els seus oïdes amb cotó.

A Demir-Xisarsko els claven una gran agulla al melic i els posen esbarzers i un altre cop alguna cosa que cremi fàcilment^{xii}. En alguns llocs, a més d'això, li tallen els talons al difunt^{xiii}.

^{ix} Baba Rusa Slavova de Kipilovo²⁸.

^x Baba Dona Uzum-Nikolova de Shipka²⁹.

^{xi} Baba Pena Ristova d'Stubel.

^{xii} Lěxovo³¹ i K''rchovo³².

^{xiii} Baba Pena d'Stubel, Kutlovsko.

El *vampir* o *op"ltenie* és una ombra i aquesta ombra, segons Baba Stoenica de Balvanci, és la seva ànima. Camina de nit i, des que és una ombra, penetra a través de tot tipus de forats i esquerdes; només no s'atreveix a entrar per les xemeneies, encara, que sigui molt ample; i, per la porta, si s'ha penjat anells de filferro d'un teler^{xiv}. Ell segueix fent el mal car, com un pecador i crescut pel diable, és dolent i venjatiu. Colpeja i tira els estris domèstics: olles, bols i d'altres; vessa galledes d'aigua sobre el foc i l'apaga; colpeja les persones amb un pal; estreny i ofega els dorments i pesa molt^{xv}.

Durant el dia se seu a la seva tomba, però durant la nit surt i està ocupat fins el primer cant del gall; després desapareix i torna a la tomba. Això té una durada de 40 dies; si no és exterminat, guanya força i ja no camina només a la nit, sinó també durant el dia i no torna a la tomba. És per això que fins el 40è dia és fàcil d'eliminar, car durant el dia roman a la tomba, però després de 40 dies és molt difícil, perquè és difícil localitzar on es troba.

Només els assassins de vampirs (*glog*) els maten, també les persones nascudes en dissabte els poden veure. Aquests assassins de vampirs (*vampiradzhi*) a més dels que neixen el dissabte (*s"botnici*), també aquells que són engendrats pels mateixos vampirs (*pl"tenici* o *vampiri*). Només aquests assassins de vampirs són capaços de veure i matar vampirs.

Si per diverses raons *pl"tenik* viu durant sis mesos, li creixen els ossos (se ukostva) – com es diu a Samokovsko o vampirifica (*uvampirva*) – com es diu a l'oest de Bulgària, és a dir, rep la carn i es converteix en una persona, com era abans de la seva mort. El vampir ara només té carn i pell i no té ossos ni ungles; els seus ossos són de cartílag. Aquest upir (*vampir*) viu com una persona normal, tret que fugi a un lloc llunyà, en què no el conegui ningú ni sigui reconegut, i allà es dediqui a la venda o al comerç, es

^{xiv} Baba Stoenica.

^{xv} Baba Stana de Kridovol, Lomsko.

casi com les altres persones i tingui fills. Els fills d'aquests vampirs (*vampiri*) són aquests assassins de vampirs (*vampiradzhi*) o (*glogove*) que són els únics capaços de reconèixer els vampirs (*p"ltenici i vampiri*), en veure'ls, i matar-los.

Aquests vampirs beuen la sang del bestiar i de la gent, car no tenen un altre aliment. Se'ls reconeix pel fet que no tenen nas (xip, «xato») i que els seus cossos són tous: quan caminen trontollen i es balancegen^{xvi}.

El vampir (vampir) arriba a ser molt nociu si es viu des de fa tres anys. Entre els nombrosos casos concrets es citen.

A Dospej³⁶, Samokovsko, s'explica la següent història. Hi havia gent del poble, que va anar a Istanbul a treballar. Allà va morir una persona i va ser reanimada (*se up"ltil*). Amb el pas del temps es va tornar corporal (*se ukostil*), va marxar d'Istanbul i va arribar al seu poble. La seva muller, que havia estat informada de la seva mort, quan el va veure, es va adonar pel nas i d'altres coses, que no era el seu antic marit, sinó un vampir (uvampirenijat). Ho va explicar als habitants del poble i junts el van agafar. Quan es van convèncer que era un vampir, el van tancar en un paller als afores de la població. Van calar foc i el van cremar^{xvii}.

A Varush³⁷, Prilepsko una tal Pache va morir i es va convertir en un vampir [se uvampiril] i un cert G'ore Achkov el va matar amb un rifle. Al matí, a la tomba del difunt van trobar sang coagulada (Prilepsko).

A Mesimir, Vodensko³⁸, fa 50 o 60 anys hi havia molts vampirs (*vampiri*).

A Lomsko també hi ha molts vampirs (*vampiri*).

En les notes del viatger Gerlach, que va visitar Turquia als anys 1573-1578, llegim les següents línies sobre els mateixos vampirs (*vampiri*):

^{xvi} Djado Stojno i Djado Xristo de Kakrena, Lovchensko³³; Djado Georgi i Baba Petrocici de Brusen³⁴, Tetevensko; Djado Kalcho de Gorno-Pavlikeni³⁵ i d'altres.

^{xvii} Jo, personalment, vaig recollir aquestes dades a Dospej el 16 de gener de 1903.

El 19 d'agost de 1577, Dominc, el nostre intèrpret, relata que a Bulgària i Grècia (aquí ell va entendre Rumèlia, Tràcia) algunes persones morien i després eren enterrades. Però quan havien estat excomunicats de l'església o d'alguna forma impia, no es descomponien. Durant la nit, el diable entrava en els que havien sortit de les seves tombes i espantaven la gent. De vegades, fins i tot els infectaven i els enverinaven. A causa d'això, els exhumen i els cremen. Llavors, cada persona d'aquest lloc porta una o dues peces de fusta per a la foguera i el sacerdot roman dret prop d'ell amb un cremador d'encens i diu en veu alta:

“Senyor, tingueu pietat!”.

“El mateix va passar fins i tot a Istanbul el 21 maig de 1575”.

Els turcs per petició dels grecs van incinerar el cos d'un grec que durant dos anys s'havia mantingut íntegre a la seva tomba amb la seva pell. Alguns van dir que ja l'havien vist la mateixa nit després de morir i d'acord amb d'altres aquesta mateixa nit va sortir i va matar 15 persones³⁹.

Aquesta història és molt valuosa per a nosaltres, perquè ens mostra com els nostres avantpassats van veure aquest mateix tema al segle XVI. L'extermini dels vampirs (*vampirite*) es duu a terme només literalment per espins = exterminador de vampirs (*vampirdzhite*). Els mètodes varien segons el criteri de cada exterminador de vampirs. O bé exhumaven els cadàvers i els cremaven públicament – com en els exemples que Dominic ha assenyalat per a nosaltres–, o bé obrir la tomba i empalar el cadàver amb una punxa roent i després abocar-hi vi bullint i oli d'oliva sobre d'ell, – un exemple me'l van mostrar a Kamenopole⁴⁰, Vratschansko; o, el mataben amb una bala – cosa de la qual hi ha molts exemples que em van relatar personalment i també es descriuen a Sbm. XII. 126, Bitolsko⁴¹. En aquest cas es relata que el vampir (vampir"t) li agradava molt la música. Per tant, l'assassí de vampirs (*vampirdzhijata*) va tocar per a ell i el vampir (vampir"t) va sortir a ballar. Quan ell estava ballant el *vampirdzhija* el va matar amb un rifle.

Un vampir exterminat (*vampir*) es presenta en negre, sang coagulada^{xviii}.

Jan Louis Perkowski

Aquesta ponència va ser defensada amb el títol «The bulgarian folkloric vampire» en el 3r Joint American-Bulgarian meeting», Boston, 1992. Traducció i notes amb autorització de l'autor.

Notes de traducció

¹ Segons Perkowski (*The Darkling: A treatise on Slavic vampirism*. Columbus, OH: Slavica Publishers, 1989: 82) aquesta població pertany al districte de Kyustendil (Кюстендил), a l'oest de Bulgària. No hem estat capaços de localitzar aquest indret. Tanmateix hem trobat una població així anomenada en búlgar (Райчиловци), una localitat del municipi de Bosilegrad, actualment a Sèrbia – Рајчиловци, en serbi –, però amb una majoria de població búlgara. Bosilegrad i una part de Dimitrovgrad van passar de ser sobirania búlgara a pertànyer al Reialme dels serbis, els croates i els eslovens el 1920 com a conseqüència del Tractat de Neuilly entre Bulgària i de les potències vencedores de la Primera Guerra Mundial, signat el 27 de novembre de 1919. Els búlgars es refereixen a aquestes zones junt amb d'altres de l'actual Macedònia com a Западни покрайнини (Els afores occidentals). En el moment d'escriure el text (1918) era sobirania búlgara.

² Криводол, al nord-oest de Bulgària, Província de Vratsa.

³ Lom (?), al nord-oest de Bulgària, a la província de Montana.

⁴ Samokov (Самоков), en el districte de Sofia, al sud-oest de Bulgària.

⁵ L'ociositat.

⁶ Plătenic (плътеник)

⁷ Văper

⁸ Воден, província de Khàskovo, a la part centre-sud de Bulgària.

⁹ Битоля, a la part sud-oest de l'actual República de Macedònia. Fou un assentament del Primer Imperi búlgar entre els segle VIII i XI. El 1392 passà a mans dels turcs fins els 1912. Pel tractat de Bucarest (1913), Bitola havia de quedar sota control de Bulgària d'acord als pactes

^{xvii} Veles⁴².

previs d'aquesta amb Sèrbia. Però l'exèrcit serbi va entrar a la ciutat i va refusar entregar-la a Bulgària – que la va ocupar entre 1915 i 1916, durant la Primera Guerra Mundial i també durant un temps a la Segona Guerra Mundial –. Una bona part de la població sembla que era del grup etnicolingüístic búlgar encara a principis del segle XX.

¹⁰ Sidirokastro; валовища (valovishta) en búlgar; Demirhisar en turc i Σιδηρόκαστρο en grec. Actualment, pertany a la municipalitat de Sintiki, Grècia, no gaire lluny de la frontera amb Bulgària.. L'any 1912 va passar a mans búlgares, però uns mesos després va tornar a control grec en acabar la Guerra dels Balcans. L'any 1915 va passa a dependre de les Potències Centrals. Entre 1941 i 1944 va ser ocupada per Bulgària, però després de la Segona Guerra Mundial va tornar a ser sobirania hel·lènica.

¹¹ Veliko Tarnovo (Велико Търново), al nord de Bulgària.

¹² Прилепско. Actualment Prilep (Прилеп), és una municipalitat i ciutat del sud de Macedònia.

¹³ Khàskovo. En búlgar Хасково (Haskovo), ciutat i província del sud de Bulgària, no gaire lluny de les fronteres amb Grècia i Turquia.

¹⁴ Que estafaven amb el pes.

¹⁵ Тхупрене (Чупрене) al nord-oest de Bulgària, a la província de Vidin, la més septentrional del país.

¹⁶ Stakevtsi (Стакевци) ?

¹⁷ Belogradchik (Белоградчик), també a la província de Vidin.

¹⁸ Раковица, població de la municipalitat de Makresh, també a la província de Vidin.

¹⁹ Кулско

²⁰ Stubel (Стубел), a la província de Montana, al nord-oest de Bulgària, que limita amb Vidin.

²¹ Малорад a la província Vratsa, que limita amb la de Montana.

²² Кнежа, a la província de Pleven, limitant amb la de Vratsa.

²³ Veliko Tarnovo.

²⁴ Dere Mahle (Дере Махле)?, actualment a Voden (Воден), en el municipi de Bolyarovo a la província de Iambol, al sud-est de Bulgària.

²⁵ Kazalagachko ? (Казалагачко) a Elhovo (Елховско), Iambol.

²⁶ Русокастро, a Kameno, província de Burgas, al sud-oest de Bulgària.

²⁷ Actualment a Sofia.

²⁸ En el municipi de Kotel (Котел), a la província de Silven, al centre-est del país.

²⁹ Шипка, a la part central de Bulgària, a la municipalitat de Kazanlak,

província d'Stara Zagora.

³⁰ Iarlovitsa (Ярловица), municipi de Dimovo, al districte de Vidin.

³¹ Lehovo (Лехово), actualment a Sandanski, a la província del sud-oest de Blagoevgrad.

³² Kičevo (Кичево) ?, a la part oest de Macedònia.

³³ Kazachevo (?Казачево) en el municipi i província de Lovech, en el nord-centre de Bulgària.

³⁴ Província de Sofia.

³⁵ Lovech (Ловеч), centre-nord de Bulgària.

³⁶ Доспей (Samokov).

³⁷ Варош a Ohrid?

³⁸ Воденско, actualment Rizari, a la municipalitat d'Edessa, al nord de Grècia.

³⁹ La referència és críptica en sresulta críptica: «Gerlach 94. Els grecs. La narració de Dominic». Naturalment es tracta del *Stefan Gerlachs des Aeltern Tagebuch*, però d'edició no identificada.

⁴⁰ Kameno Pole (Камено поле), al nord-oest de Bulgària. Pertany al districte de Vratsa.

⁴¹ Alinci (?) al sud de Macedònia, entre Mogila i Musinci.

⁴² Велес, ciutat del centre de Macedònia.

Referències

Mircea Eliade (1972). *Zalmoxis – the Vanishing God*. Chicago: the University of Chicago Press.

Anton Glogov (1943). *Vogomilskoto uchenie*. Sofija.

Dimitar Marinov [Димитър Маринов] (1914). «Народна вора и религиозни Народни обичаи» [Nardna vora i religiozni Narodni obichai, Tractat de Costums populars i religioses]. *Сборник за народни умотворения [Sbornik za Narodni umotvorenija]*, vol. XXVIII: 216-218.

Dimitri Obolensky (1971). «The dualist movement in Eastern Europe». A: *Byzantium and the Slavs: Collected Studies*, XII. London: Varioum Reprints, p. 1-23.

Jordan Zakhariiev [Йордан Захариев] (1918). «Кюстендилско крайще» [Kjustendilsko krajshte, Província de Kyustendil Kraishte]. *Сборник за народни умотворения [Sbornik za Narodni umotvorenija]*, vol XXXII, p. 146.